

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Det christelige, aandelige og evige Liv

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Det christelige, aandelige og evige Liv", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1857_1189-txt-shoot-idm106/facsimile.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Sider

Der hør 3 fter Manden med Bantkruffen gaar ind, der vil
 jeg holde Madvere med Jer, af Udgivelsen . . . . . 247.

Præstefabet i Jerusalem, af E. Thurah . . . . . 254.

Heidelsen i Erfen, af E. Thurah . . . . . 264.

i Kor. 10, 1-11 . . . . . 273.

David's Trost . . . . . 282.

Krig og Trost . . . . . 284.

Kjærlighedsens Brud . . . . . 285.

Bed for Vaande . . . . . 285.

Parabelstrømmen, af G. S. Thurah . . . . . 287.

Ordet og Kreen efter Christi egen Lærdom, af N. F. S.
 Grundtvig . . . . . 289.

Geogor den Store, VI . . . . . 308.

Om de „Iys Benner“ i Faderver . . . . . 304.

Hjerteluf . . . . . 384.

Min Sjels Krelse . . . . . 383.

97

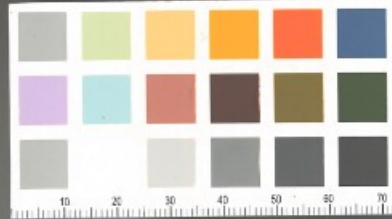
Det kristelige, aandelige og evige Liv.

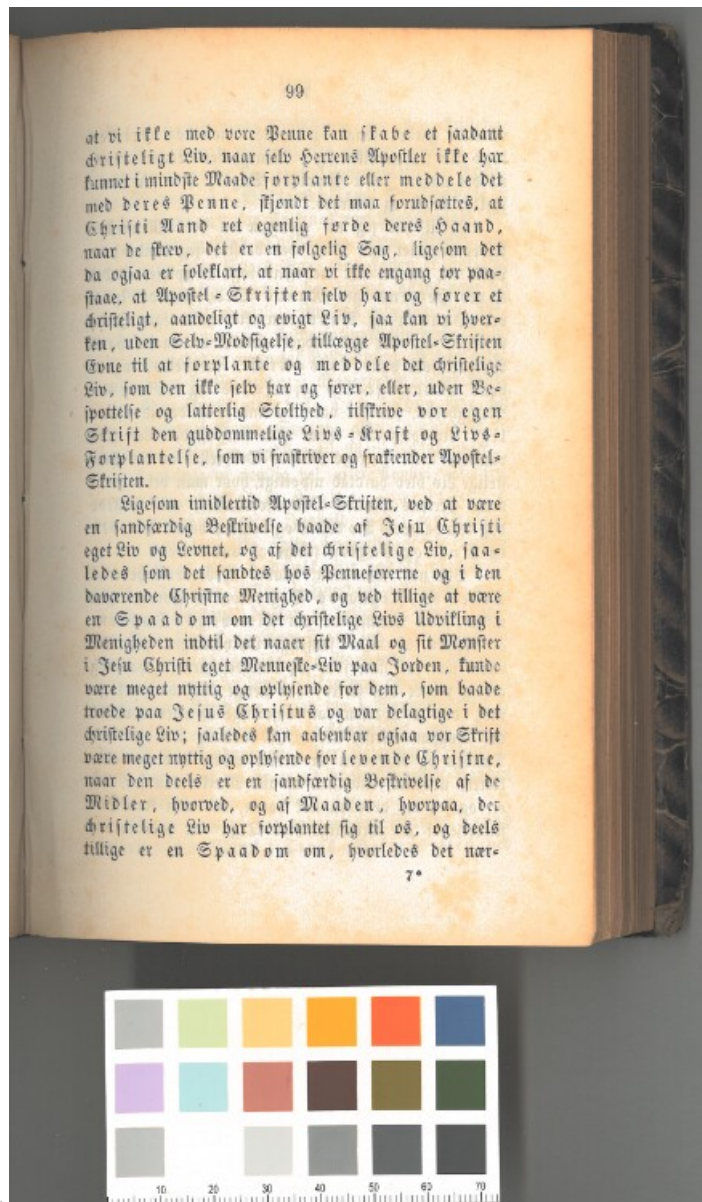
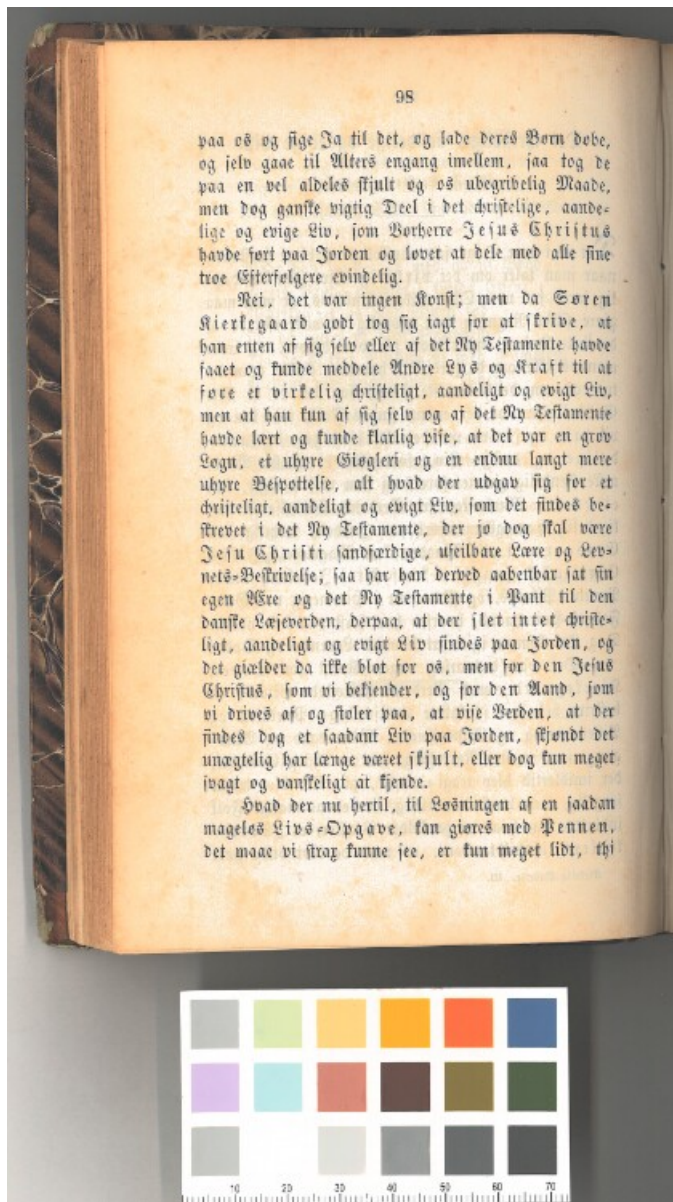
(N. F. S. Grundtvig.)

Det er i vore Dage saa vanskeligt at blive forstaaet, naar man taler om det virkelige Liv, som det daglig føres for vore Dine midt iblandt os, at man maa gjøre sikker Regning paa grovelig at misforstaaes af de fleste Læsere, naar man skriver derom, og troer man os ikke om de jordiske, hvordan skulde man da troe os om de himmelske Ting; saa det er et stort Guds-Under, at der endnu findes Folk, som kan og vil tale og skrive om det kristelige, det aandelige og evige Liv, som ikke et eneste Menneske kjendelig gennemferer, og som vi selv siger, kun et eneste Menneske, fra Verdens Skabelse til nu, kjendelig har gennemferet paa Jorden, nemlig den Genbaarne i alle Maader, den Magelese, „Jesus Kristus,“ som blev korsfæstet i Jødeland under Pontius Pilatus, og sidder nu i Himmerig ved Gud-Faders Høirehaand, hvorfra han først paa den yderste Dag skal komme igjen at domme Levende og Døde!

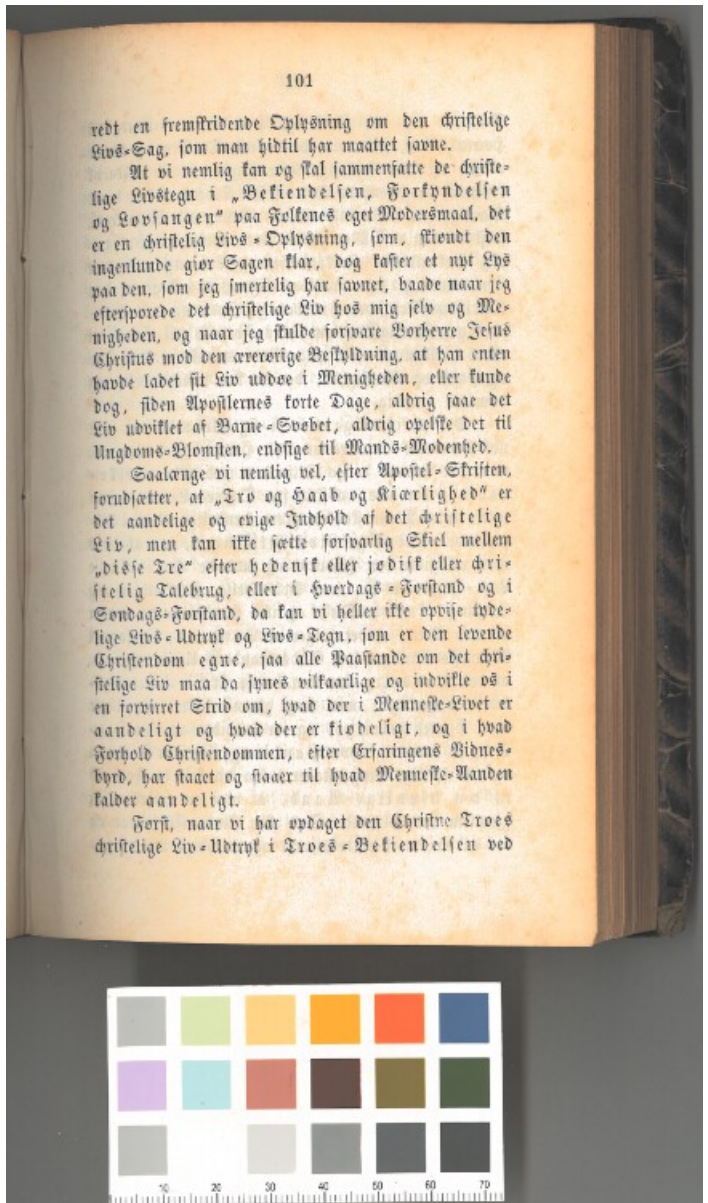
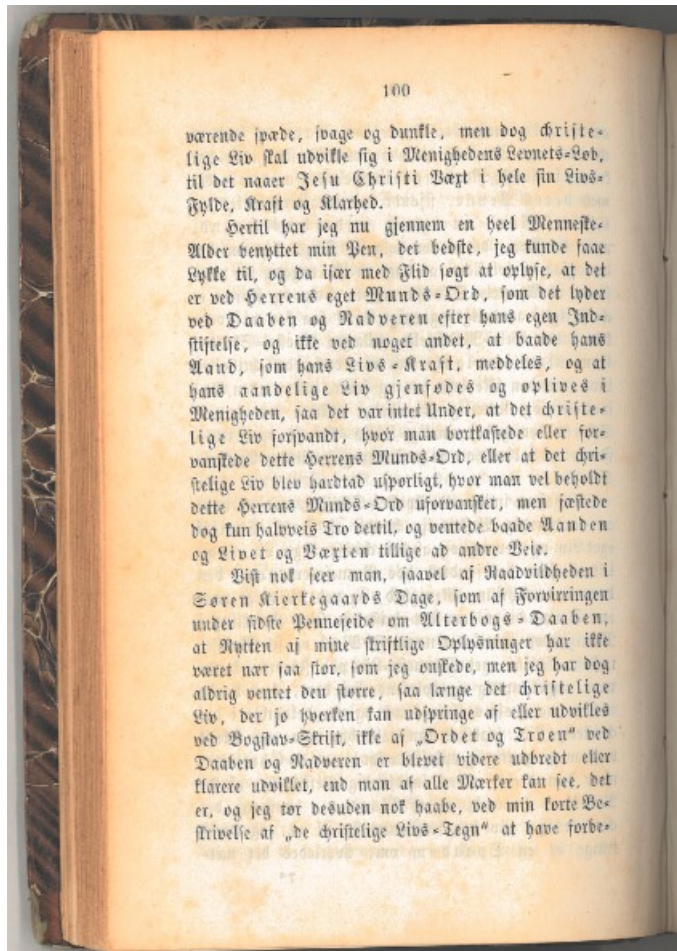
Det var desaaarsag ingen Konst for Søren Kierkegaard, med Verdens høirofede Bisald, at beskrive hele vor saakaldte kristelige Prædiken og Bibellæsning og Gudstjeneste, Barmhædig og Altergang, som en stor Karrefreg, som en lystig Comedie, der imidlertid blev tragi-comist, ja, ikke blot uhyre sørgelig, men høist besyttelig, derved at mange Folk indbildte sig, hvad vi saakaldte Præster, vi „Sortefjoler“ indbildte dem, at naar de blot vilde høre

Kjærlig Søster, III. 7

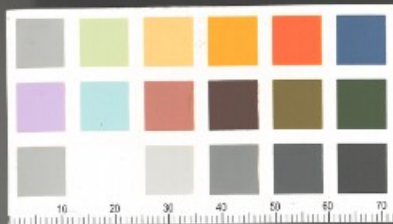
Daaben, og det christelige Haabs Livs-Udtryk i Herrens Bon, Fadervor, baade ved Daaben og Nadveren, og den christelige Kiærligheds Livs-Udtryk i Christi Hengivenheds-Ord til sine Troende, eller hans Kiærligheds-Beværing til sin Brud, ved Nadveren; først da kan vi i Menigheds-Livet opvise en christelig Bekjendelse, Forkyndelse og Lovsang, som er eiendommelige og umiskendelige Livs-Tegn af den Christne Tro, det christelige Haab og den christelige Kiærlighed, om hvis Forhold til hvad vi ellers mellem os selv paa Modersmaalet kalder Tro og Haab og Kiærlighed, der da kan tales tydelig og dommes grundig.

Det christelige Liv i sig selv vedbliver vist nok fremdeles at være en dyb Hemmelighed for os, men det samme er jo Tilfældet med Menneske-Livet i det hele, adskilt fra Dyrer-Livet, som heller intet Menneske kan gjøre kiendeligt uden i tilsvarende aandelige Livs-Uttringer, saa at hvis man vil gjøre den Indvending mod de christelige Livs-Tegn, at de, som Bekjendelse, Forkyndelse og Lovsang, kun er Ord og ikke Handling, da svarer vi med Rette, at det følger af Aandens, ligesaa vel Menneske-Aandens som Guds-Aandens Ulynlighed, at den kiendelig kun kan bevise sit Liv i det ligesledes usynlige, men dog gennem Dret hørlige og i Hjertet følelige, og for saavidt sandelige-Ord, da derimod enhver Handling, ligesom Haanden og alle synlige Ting, staaer i saa dunkelt et Forhold til den usynlige Aand, at vi i det høieste kun gennem det oplysende Ord kan skimte Forholdet og det endda kun i et tvivlsomt og tvetydigt Lys, lige-

som i Tusmørke. Uagtet saaledes vist nok den christelige Kiærlighed, naar den er fuldkommen, vil ogsaa stræbe at vise sig i mageløs Gæmtilbdhed og legemlig Opoffrelse, saa vidner dog ikke blot Apostel-Skriften, at man kan uddele alt sit Gods til de Fattige og overgive sit Legeme til Baalet uden at have den christelige Kiærlighed, men det er vitterligt, at Folk har gjort begge Dele uden engang at falde sig Christne eller ville være det, saa at selv de Hæreste saafaldte Kiærligheds-Gjerninger kan kun blive christelige Livstegn i klar Forbindelse med den christne Bekjendelse og den christelige Lovsang.

Dette er Nyttens udad af Oplysningen om „de christelige Livs-Tegn“, men Nyttens indad og opad er endnu langt vigtigere for os Alle, thi medens vi kun jorgjæves vilde stræbe at udgrunde det christelige Livs Hemmeligheder, enten Kaldets Hemmelighed ved Evangeliets Prædiken (Gulebudets Udtaal), eller Gienfødelsens Hemmelighed i Daaben, eller Opsødelens Hemmelighed i Nadveren, saa bliver dog „Livets Bei“, den christelige Livs-Bei, baade lysere og jævner for os, naar vi seer, hvor og i hvilken Folge vi skal søge og kan vente den christne Tro, det christelige Haab og den christelige Kiærlighed, med Troens Bestyrkelse, Haabets Udvidelse og Kiærlighedens Bøgt. Fremdeles beroliges vi ved denne Oplysning over Afstanden mellem det christelige Livs Skikkelse hos os og den nærværende Menighed, og den Skikkelse, hvori vi finder det bestrebet af Apostlerne, dels hos dem selv og Menighedens Forfædre, og især hos Jesus Kristus i

hele dets Fylde og Heenhed, og vi beroliges deraf, ikke som de Bog-Orme, der stole paa Fuldkommenheden af det fremmede Liv, paa hvis Beskrivelse de gnave, men som den levende, oprakte Dreng beroliger sig over Afstanden mellem sig og sin vagne Broder eller mellem sig og sin gamle Fader; thi naar vi blive ret vendte i den levende Betragtning af det christelige Liv, som et aandeligt Menneske-Liv, ligesaa virkeligt og langt mere menneskeligt end vort kiødelige Liv, saa det christelige Liv begynder med en virkelig Udfangelse efter Aands-Billedet, som Herren siger, og med en virkelig Fødsel af Vand og Aand, som Herren ogsaa har sagt, og udvikler sig kun efterhaanden, ligesom Herren selv forfremmedes i Alder, Viisdom og Yndest for Gud og Mennesker; da bekymres vi ligesaa lidt som Apostelen Paulus over Afstanden fra Maalet, men stræber dog ligesom han, at glemme det Tilbagelagte over det Foretraaende, og stræffer os ved levende Fremstribt efter Krandsen og Kronen.

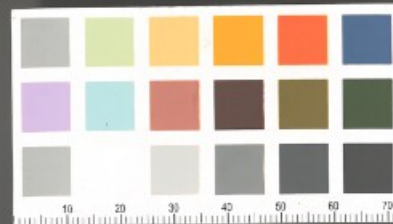
Vel er nemlig paa det christelige Livs som i det hele paa Menneske-Livets Bei gennem denne Verden, hvad Forstanden angaaer, lyst bag og mørkt for, thi vi forstaaer aldrig meer af et Liv, end vi selv har oplevet, men paa det christelige Livs Bei stammer der dog et overordenligt og for saavidt overmenneskeligt Lys, som Herren har sagt, at hvem der følger efter ham, skal aldrig gaae i Mørke, fordi han er det sande Verdens-Lys, og hvad der, som en Lygte, gjør det veilyst for os midt i Mørket, er, som Apostelen skriver, et fast Svaadoms-Ord, som kiendes derpaa, at det stemmer overens med

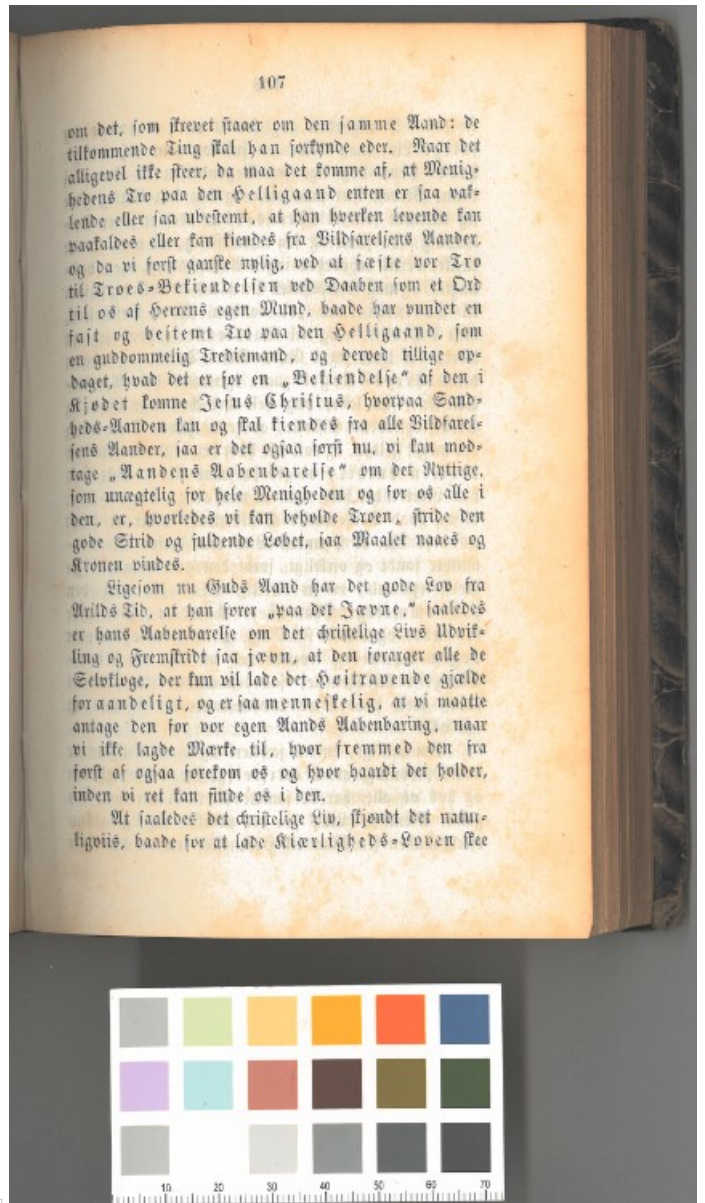
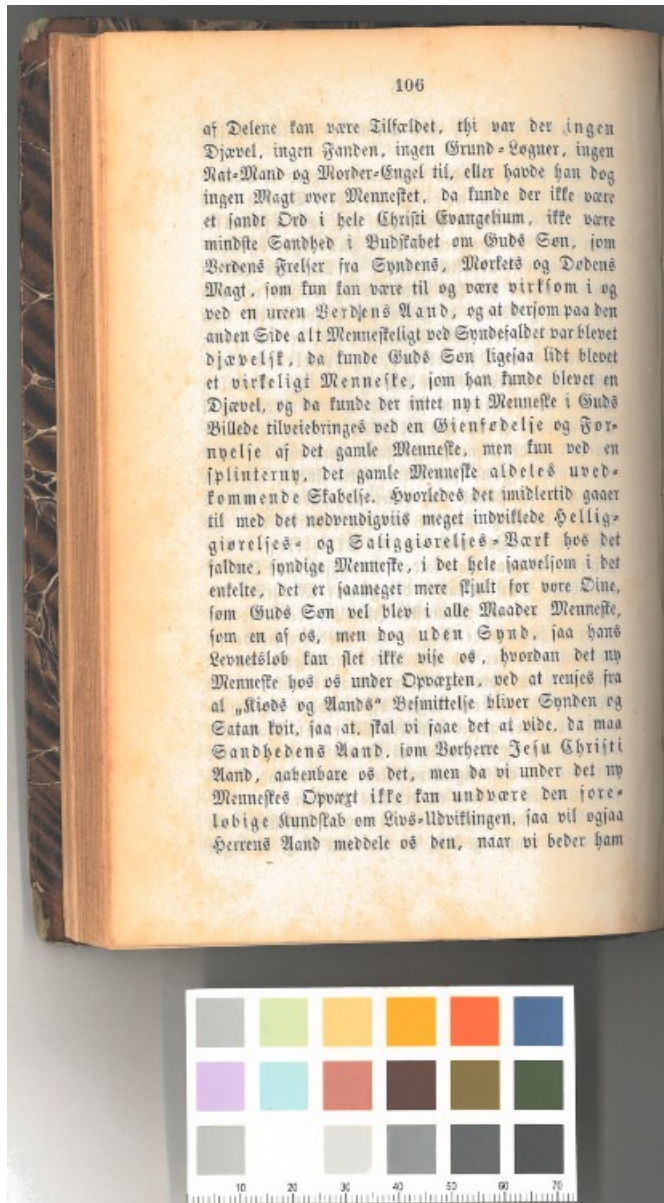

Troens Regel og med Menneske-Livets bitterlige Grund-Lov.

Det følger saaledes med Nødvendighed af Daabspagten, at det aandelige Liv, vi i Daaben sedes med, ikke i nogen Henseende kan være djævelsk, men skal i alle Henseender være gudeligt, og Christendommen forudsætter klarlig, at Menneske-Livet i Guds Billede kun kan gjenfødes og fornyes ved paa vidunderlig Maade at stilles fra Djævelskabet; men hvormeget der hos Mennesket, som det nu sedes, skal regnes for Djævelskab, og hvoreledes Mennesket under Levnetslobet kan og skal tage virkelig Deel i Uløsningen fra alt Djævelskab og i Opvægten af al Gudelighed, det er en Gaade for den sunde Menneske-Forstand, som ene kan løses ved Erfaringen, saa det er intet Under, at naar man paa fri Haand har villet udgrunde og afgjøre denne Livs-Sag, man da kun har forvirret den. Jo mere vi nu ogsaa veed om de Skriftkloges Beskrivelser af hvad man kalder „Saliggjorelsens Orden“ eller hvad Skriften kalder det gamle Menneskes Afserelse og det ny Menneskes Fjorelse, desbedre forstaaer vi ingenlunde Sagen, men desbedre kiender vi Forvirringen, der vel maa kaldes grændseløs, da det derefter synes, som om man enten maatte tænke, at alt Menneskeligt skulde betragtes og udryddes som Djævelskab, eller at der igrunder slet intet Djævelskab var til, og igjen, enten at Mennesket selv skulde styre det ny, christelige Levnetslob, eller at han skulde staae udenfor det som en orkesløs Tilstuer.

Naar man selv er en levende Christen, om end i sine umyndige Aar, da seer man strax, at ingen

Fyldest i Menigheden, og for at være et evigt og saligt Liv, maa blive et fuldkomment Kjærlighedens-Liv, dog lige fra Begyndelsen til Enden i denne Verden tjær maa være og kan kun klarlig give sig tilkiende som et „Troens-Liv,“ det er jo en Oplysning, saa jævn og saa menneskelig, at man skulde tænke, dertil behøvedes ingen Aabenbaring, men desuagtet, og uagtet Apostelen Paulus udtrykkelig skriver til Corinthierne: „vi vandrer ikke i Bestuelser, men i Troen,“ og til Galaterne: „hvad jeg nu lever, det lever jeg i Guds Søns Tro“, og uagtet denne Troens-Regel gaar igiennem hele Apostel-Skriften, saa lærer dog hele det kristelige Livs og Skriftefogskabens Historie, at denne jævne Oplysning var meget sjelden, og var, selv hvor den fandtes, som hos Morten Luther, meget for mat til at lasse Lys paa Livet i det hele, som et virkeligt Troens-Liv, altsaa hvad Verden med Stulvertæt falder et blot poetisk Liv, et Phantasi-Liv, men derfor ikke desmindre sandt og virkeligt, fordi den guddommelige Poesi (poiesis) er en virkelig Skabelse, og den guddommelige Phantasi er Manden, som gjør levende, og bevæger sin Magt til at gjøre ogsaa vort Legem aandelig levende ved at tage vor Rind-Lunge i sin Tjeneste, saa den udtaler ikke hvad vi selv, men hvad Gud tænker baade om sig selv og om os.

Om muligt, endnu jævner og menneskeligere er den Oplysning, at det kristelige Liv, i Menigheden og hos os alle, har de samme Mars-tider som det gamle Menneſte-Liv, saa det udvikler sig ogsaa kun efterhaanden fra Vaar til Høst, eller fra det dunkleste

Barn- Liv til det kraftige og klare Manddoms- Liv og Oldings- Liv, thi baade fødtes og voksede Vorherre jo saaledes paa Jorden, ligesom en anden „Menneske- Søn,“ og Menneske- Livet, det vare sig gammelt eller nyt, maa jo, for virkelig at svare til sit Navn og være et sandt, ægte Menneske- Liv, ogsaa altid ligne sig selv, men desuagtet er nok Apostelen Paulus den sidste af de Striffløge, som bekendte, at han ogsaa Christelig talt havde været et spædt Barn, før han blev en Mand, og i alt Fald har man aldrig siden i Menigheden brugt det gamle Menneske- Liv til et Speil for det Ny, og vrede derfor meget stærkere nedad end opad, og troede tilsidst, at man ligesaa godt kunde begynde det Christelige Liv fra Toppen som fra Roden, ligesaa godt begynde ved Herrens Bord som ved Gienfødelsens Bad, ligesaa godt begynde med Hiærlighedens Høisang som med Troes- Bekendelsen.

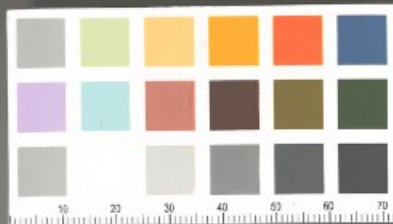
Fremdeles er det jo en meget jævn og menneskelig Oplysning, at da det naturligvis er det samme Menneske- Liv, som faldt, der skal oprejses, den samme forlorne Søn, som var mistet, der blev fundet, var død og blev levende, det samme fortabte Faar, som var forkommet, der blev baaret hjem paa Hyrdens Skuldre, saa er det ny Menneske heller ikke strengt talt et andet Menneske end det gamle, men kun et andet Menneske efter samme billedlige Talebrug, som naar der staaer skrevet om Saul, at da han var jalvæt, og Manden kom over ham, blev han til et andet Menneske; men uagtet det nu ogsaa er klart nok, at det var den gamle Menneske- Her, Guds Søn tilegnede sig, da han kom til Verden,

som Kvindens Sød og Abrahams Sød og Davids Søn, og at selv det ny Menneſte-Begene, hvormed Herrens opſtod, var igunden det ſamme ſom det gamle, der nagledes til Korſet, ſaa har dog alle de Skriffløge, der lagde Vægt paa det chriſtelige Liv, ſom Vorherres Jeſu Chriſti og intet andet Menneſtes eget Liv, meer eller mindre ſkarpt afſtaaet det ſaaſkalde ny Menneſte-Liv hos Chriſtus og hans Menighed fra hele det gamle Menneſte-Liv, ſom et lideligt Syndeliv, der maatte aldeles odelægges og med Rod oprykket, for at det ny Menneſtes Liv, ſom noget, det gamle aldeles uvedkommende, kunde afſøje det. Af denne Grund-Bildfarelſe udſprang ikke blot alle Kloſter-Reglerne, men ogſaa alle vore ſaaſkalde orthoſe Dogmatiker, hvorefter Menneſte-Naturens Grund-Fordærvelſe og aandelige Uduelighed til alt Godt gjordes til Grundvold for hele Gienløsnings-Værket, ſtøndt det er klart, at alt det Menneſtelige, der trængte til at frelſes og gienløses, gienfødes og fornyes efter Hans Billede, ſom ſtabde os, derved maatte gaae tilgrunde. Følgen blev naturligviis, at det gamle Menneſte-Liv, der aldeles blev givet til Priis, daglig klarer gif Pokker i Bold, medens hvad der kaldte ſig det ny Liv enten ſlet intet Liv var, ſlet ingen Kraft havde, ſlet ingen Ting gjorde uden i det høieſte at ſkrive Dogmatiker og lære dem udenad, eller det ſaaſkalde ny og aandelige Liv blev et umenneſteligt, ret et Fjandens Liv, der førde Krig med alt Menneſkeligt og løſtede under alle Slags falſke Navne den Selvraadighed og Selvflogekſkab til Skyerne, ſom altid har hørt Fjanden, den Menneſte-Morder, til.

Derfor er jo endnu baade Anders Larſen og Andreas Rudelbach enige om at forſkætte mig for den jævne menneſtelige Oplysning, at den Menneſte-Søn, der, efter hans egne Ord, ikke var formet for at odelægge, men for at frelſe Menneſte-Liv, bærer ſig ad i Danmark ligesom i JødeLand, og ſlaar paa ingen Maade ſine danſke Diſcipler ihjel, men forlader dem deres Synder og aabner ſaa en Skilde i dem, der ſpringer til et evigt Liv, ſaa de rækker ham af Hjertets Grund paa det gamle Menneſtes, den gamle Adams, Begene, der ogſaa hos dem fik al ſin Synd forladt og ſtod op fra de Døde til det ny Liv efter det Guds-Billede, der var ſaa foraldet og fordærvet hos ham, at det, uden kraftig og fiærlig Fornyeſe, maatte gaae evig fortabt.

Endelig er det ogſaa en ganſte jævnt, menneſtelig og ret egenlig evangelisk Oplysning, at Gud-Fader og hans Aand bærer ſig ad med os, ligesom de vil, at vi ſkal bære os ad med Raften, ſaa de overvinder det Onde hos os med det Gode, ſom da ogſaa, efter al menneſtelig Erfaring, er den eneſte Maade, hvorpaa det Onde lader ſig hjertelig overvinde, afleſe og fordrive, da ſelv Guds egen Lov med Torben og Lynild, der har nemt ved at knuſe det ſolleſte Menneſte-Hjerte, dog ikke kan udrydde den mindſte onde Lyſt og Begjærlighed, der kun viger for den gode, fiærlige Lyſt og Begjæring, hvis Uglebillede den er, ſaa Formoden lader ſig af Hjertet og i Hjertet aldrig udrydde uden ved Ydmyghed, og Belhviit, ſom er ureen Kiærlighed, lader ſig kun fortrænge af den rene Kiærlighed, og Begjærligheden efter denne Verdens Herligheder lader ſig kun afleſe af Begjærligheden efter Guds Altes Herlighed. Siden

Apostlernes Dage veed jeg imidlertid ikke at nævne nogen christelig Moralist, der beskrev Helliggjørelsen i denne Aand eller i dette Lys, thi naar de, som Mystikerne, begyndte i Hjertet, da begyndte de i Merke med det gamle Menneske, der skulde gjenføde og opføde sig selv med sin egen Hjørlighed (Egenkærighed) til Guds og Næstens, og det blev da kun en falsk og nægte Christelighed fra først til sidst, og ellers begyndte de med Loven, ikke som et Speil, men som en Livs-Kraft, der, naar den havde nedbrudt Afguds-Templet, skulde paa dets Gruns opbygge den Helligaands Tempel, uagtet Vorherre vidner, at naar man begynder Helliggjørelsen udenfra, da bygger man altid kun Gravsteder, fulde af Ureenhed og Dødningsbeen, og uagtet al menneskelig Erfaring lærer, at naar man vil begynde Helliggjørelsen indenfra, da kan man i Lovens fulde Afsættning slaaes med den mindste onde Lyst til Dømdag, uden at den viger et Haarsbred. Da nu imidlertid det christelige Liv i denne Verden altid bliver ved at være et Troes-Liv, altsaa aandeligt og usynligt, og vi dog fremdeles fører et øiensynligt Regems-Liv, saa maa den christne Menighed, og enhver af os i den, vist nok, som Apostelen skriver, bruge Lovens, det være sig Mose-Lovens eller Danste Lovs, Tvang til det udvortes Levnet, men vil vi leve og vore christelig, da maa vi vogte os for at give denne vor lovlige Handlemaade et christeligt Skin, og endnu mere vogte os for at omgiøre Christi Evangelium til en saakaldt ny, christelig Lov, der skal paatvinge vor Sjæl en christelig Tankemaade og vort Hjerte den christe-

lige Kiærlighed, thi saalænge vi prøver paa det, da enten fiender vi det intet til det kristelige Liv, eller vi sætter det overstyr, thi man kan ligesaa lidt ville helliggjøres som retfærdiggjøres af Loven, uden at falde fra Naaden.

Denne Haarde-Knude i det kristelige Liv, som et Troes-Liv, jeer vi af alle Pauli Apostel-Breve, har lige fra Begyndelsen, hos de Christne af Hedningerne, om ikke kvalet det kristelige Liv i Fødselen, saa dog forknøttet det i Vækten og sødt den Tæring, der lige fra Apostlenes Dage er kun alt for fiendelig, og da denne Knude dog kun kan løses ved Kiøds-Dyptandelsen fra de Døde paa den yderste Dag, eller ved Kiøds-Forvandlingen hos dem, som levende oppebier Herrens siensynlige Komme, saa gjælder det om, ikke paa nogen Naade at ville overhugge Knuden, men at bære den i Troen, som en „Pæl i Kiødet“, og nøies med Guds Naade, hvis Kraft hos os kun kan udvilde sig i vor Skrebelighed. I det vi holder fast ved Troen paa, at det kristelige, aandelige Liv, som vi gienfødes til i Daaben og opfødes i ved Nadveren, er i Sandhed et evigt Liv, maae vi dog opgive at blive os det kristelige Livs Eviighed klarlig bevidst i denne Verden, baade fordi det kun er i fuldkommen Enighed med Herren og hele hans Menighed, denne klare Bevidsthed kan oprinde, og fordi den er umulig, uden naar „det Indvendige bliver udvendigt“, hele vor Sandøning og Legemlighed bliver ligesaa aandelige, som Troens og Haabets og Kiærlighedens Ved er i vor Mund og vort Hjerter, altsaa naar hele vort Legeme er en for evig velbehagelig Bolig, et fuldkomment

og fuldstændigt Medskab og et klart, uoplettet Speil for Manden, som den guddommelige Livs-Kraft, der er udgaaet fra Faderen, for baade at begynde og fuldføre den gode Gierning i hele Herrens Menighed, men bliver først færdig dermed til Vorherres Jesu Christi Dag, og arbejder hos os kun derpaa, forsaavidt vi virkelig fornægter os selv, og giver af aandelig Selvstændighed, og lader godvillig den Helligaand, som en guddommelig Selvstændighed (Person), raade for vort Hjerter og vor Tunge, som den fornyede guddommelige Livs-Kraft, der ene kan skabe og ophele og opelke det ny Menneske-Liv efter Guds-Billedet i Jesus Christus!

Morgensang.

Gud see Lov og Pris!
Lys fra Paradiis
Atter kom med Lys og Glæde og Glæde!
Alle Fugle smaae
Nu fra hver sin Braa
Kappes om vor Stabers Lov at kvæde.

Hele Himlens Hær,
Alle Skovens Træer,
Markens Dyr og Blomsterne i Enge —
Alting paa sin Pli
Nu til Herrens Pris
Slæder de tusind' skjulte Hærpestreng.

